

JAARRAPPORT OVER DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EUROPESE UNIE 2017

KONINKRIJK BELGIE

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

**JAARRAPPORT OVER DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EUROPESE UNIE
TER ATTENTIE VAN DE WETGEVENDE KAMERS, IN TOEPASSING VAN
ARTIKEL 2 VAN DE WET VAN 2 DECEMBER 1957 HOUDENDE
GOEDKEURING VAN HET EEG-VERDRAG**

INLEIDING

2017 was voor het Europees integratieproject het jaar van het herwonnen zelfvertrouwen na het moeilijke jaar 2016. Het **Brexit vraagstuk** leidde tot versterkte eenheid onder de EU27. Het Verenigd Koninkrijk ging op 29 maart, 9 maanden na het referendum, over tot de formele bekendmaking van haar intentie om de Europese Unie te verlaten. De Unie was hierop goed voorbereid en de Europese Raad keurde een maand later richtsnoeren met oog op de terugtrekkingsonderhandelingen goed en vervolgens gaf de Raad een onderhandelingsmandaat aan de Commissie. De EU(27) kozen eensgezind voor een gefaseerde aanpak, waarbij in een eerste fase voldoende vooruitgang moet worden bereikt over de vrijwaring van de rechten van EU burgers in het Verenigd Koninkrijk (en Britten in de EU) post Brexit, het nakomen van de Britse financiële engagementen voortkomend uit het EU lidmaatschap en een oplossing voor de problemen die ontstaan door het vertrek van Noord-Ierland uit de Europese Unie.

De onderhandelingen kwamen traag op gang. Uiteindelijk kon de Europese Raad op 15 december vaststellen dat er voldoende vooruitgang was geboekt om naar de tweede fase van de terugtrekkingsonderhandelingen over te gaan waarin ook het kader van het toekomstige samenwerkingsverband met het Verenigd Koninkrijk zal worden besproken. Gemandateerd door het Overlegcomité stond de Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) in voor de organisatie en coördinatie van het overleg tussen de federale en regionale overheden voor een gestroomlijnde voorbereiding en opvolging van deze onderhandelingen.

Er werd nagedacht over de toekomst van het Europees project naar aanleiding van de **60ste verjaardag van de ondertekening van het Verdrag van Rome**. In een gemeenschappelijke verklaring werd de eenheid en vastberadenheid van de EU(27) benadrukt. De Commissie had op 1 maart een voorzet aan de reflectie over de toekomst gegeven met een Witboek over de Toekomst van Europa, waarin het 5 scenario's voor de toekomst met de 27 schetst. De daaropvolgende maanden werd dit aangevuld met discussienota's inzake de sociale dimensie van Europa, het benutten van de mondialisering, de verdieping van de Economische en Monetaire Unie, de toekomst van Europa's defensie en van Europa's financiën. Er groeide consensus over het feit dat de hoofdfocus van nu tot aan de Europese verkiezingen in het voorjaar van 2019 vooral op het afwerken van de bestaande agenda moet liggen. Deze aanpak werd in oktober vertaald in de zogenaamde Leidersagenda door de Voorzitter van de Europese Raad. Tot aan de Europese verkiezingen van 2019 zal de Europese Raad zich systematisch over de belangrijke uitdagingen (migratiebeleid, verdieping EMU, defensie e.d.) buigen.

In het sociale domein werd opvallende vooruitgang geboekt met de afkondiging van de sociale pijler op een bijzondere Sociale top te Göteborg in november 2017. Belangrijk was ook een politiek akkoord over de herziening van de richtlijn inzake gedetacheerde werknemers, een belangrijk instrument in de strijd tegen sociale dumping.

Er werd hard gewerkt aan de uitbouw van de digitale interne markt tegen eind 2018, met onder meer een akkoord binnen de Raad over het verbod op geoblocking (verhinderen van de toegang tot online aankoop vanuit een andere lidstaat). De Raad bereikte ook een akkoord over het wetboek elektronische communicatie en stelde een stappenplan op voor de uitrol van 5G-netwerken. Bij de uitbouw van de energie-unie werd werk gemaakt van het Clean Energy Package dat de lidstaten moet toelaten hun energie- en klimaatdoelstellingen tegen 2030 te halen. De instellingen raakten het eens over een herziening van het Europese Emissiehandelssysteem.

In een versterkte samenwerking gingen eenentwintig lidstaten over tot de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie. Er ging ook veel aandacht uit naar het migratievraagstuk in al haar dimensies. Ter versterking van de buitengrenzen werd een akkoord gevonden over de oprichting van een Entry-Exit systeem en een Europees Systeem voor reisinformatie en –

autorisatie (ETIAS). Het wetgevingsproces rond de hervorming van het Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel bevindt zich in verschillende stadia van vooruitgang. Vooral de herziening van de asielprocedure-verordening en de Dublin-verordening blijft problematisch, de discussie over verplichte solidariteit blijft Europa verdelen.

De Unie startte ook de interne reflectie en debat over hoe het gemeenschappelijk landbouwbeleid er post 2020 uit zal moeten uitzien.

Tegen een achtergrond van blijvende grote uitdagingen zowel intern (zoals de Brexit) als extern (de blijvende migratiedruk en terrorismedreiging), heeft de Unie haar rol als mondiale speler verder uitgebouwd. Veel aandacht ging uit naar de situatie en ontwikkelingen in Syrië, Irak en Libië. In november vond een top met landen van het Oostelijk Partnerschap plaats en alsook een topontmoeting tussen de EU en de Afrikaanse Unie. In december besloot de Raad tot de oprichting van de Permanente Gestructureerde Samenwerking (PESCO) inzake defensie met 25 lidstaten.

In september trad het exclusieve EU gedeelte van de Brede Economische en Handelsovereenkomst met Canada (CETA) in voorlopige werking. België heeft bij het Europees Hof van Justitie een adviesvraag ingediend over de verenigbaarheid van bepaalde aspecten van CETA die verband houden met de beslechting van geschillen tussen investeerders en Staten met de Europese verdragen. Met Japan werd een overeenkomst over het handelsluit van een economische partnerschapsovereenkomst bereikt. De EU besteedde ook heel wat aandacht aan de modernisering van haar handelsdefensieve instrumenten in de strijd tegen deloyale handelspraktijken (bijv. dumping). Een debat werd opgestart over het screenen van buitenlandse investeringen in gevoelige sectoren.

Met oog op de coördinatie en vaststelling van het Belgische standpunt organiseerde de DGE zo'n **386 vergaderingen**, gaande van de formele coördinatievergaderingen, tot ad hoc en overlegvergaderingen.

De Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) staat in voor de algemene opvolging en coördinatie van de omzetting van Europese wetgeving door de bevoegde overheden. Algemeen was er weinig verbetering in de achterstand in de omzetting van richtlijnen door de lidstaten. De Belgische omzettingcijfers kenden daarentegen een positieve evolutie. In het scorebord van 11 december overschreed België met een score van 1,9 procent de Europese toegelaten norm van 1 procent, een verbetering ten opzichte van de 2.3 procent uit 2016. SOLVIT België (onderdeel van de DGE) behandelde in 2017 in totaal 150 dossiers: 84 klachten van Belgische burgers en bedrijven die problemen ondervonden in andere lidstaten, en 66 klachten van burgers en bedrijven uit andere lidstaten over de toepassing van hun rechten in België. Zo'n drie kwart van deze dossiers werden met succes afgesloten.

Ook in 2017 werd heel wat aandacht besteed aan de EU-sensibilisering met de EU instellingen en haar partners. Zo werd voor leerlingen uit het basisonderwijs de zelfklevende puzzel "Bouw mee aan de Europese Unie" verspreid alsook een smartflyer "de EU wasda?! / l'UE c'est quoi ça?" in het kader van een reeks jongerendialogen. Naar aanleiding van de Europadag op 9 mei hebben medewerkers van de DGE en de Permanente Vertegenwoordiging opnieuw zo'n 26 secundaire scholen bezocht om met hen te praten over het belang van de Europese constructie. Dit verslag schetst beknopt de voornaamste activiteiten van de Unie in 2017. Voor een meer exhaustief overzicht vormt het verslag van de instellingen zelf wellicht een goed vertrekpunt.

Veel leesgenot!

Theodora Gentzis
Directeur-generaal Europese Zaken

INHOUDSTAFEL

Inleiding	2
I. Institutioneel Kader van de Unie	5
II. Economische en Financiële Zaken	7
III. Werkgelegenheid en Sociale Zaken	8
IV. Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ)	10
V. Interne Markt, Concurrentievermogen, Industrie, Telecommunicatie, Energie, Transport, Klimaat, Toepassing Europees recht door België (Omzetting – EU Pilot – SOLVIT)	12
VI. Landbouw en Visserij, Volksgezondheid en Leefmilieu	16
VII. Externe betrekkingen van de Europese Unie, Europees Handelsbeleid, Ontwikkelingssamenwerking en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB)	18
VIII. Europa overbrengen	24
Colofon	25

I. Institutioneel kader van de Unie

De terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU (Brexit onderhandelingen)

Negen maanden na het referendum, op 29 maart 2017 ging het Verenigd Koninkrijk over tot de formele bekendmaking van haar intentie om de Europese Unie te verlaten. Hiermee werd de in de Verdragen voorziene termijn van 2 jaar voor een formele terugtrekking opgestart, waardoor het Verenigd Koninkrijk de Unie op 30 maart 2019 effectief kan verlaten. De Europese Unie was hierop goed voorbereid en de Europese Raad keurde reeds een maand later richtsnoeren goed met oog op de onderhandelingen. Op 22 mei gaf de Raad vervolgens aan de Commissie een onderhandelingsmandaat met oog op de terugtrekkingsonderhandelingen. De EU(27) kozen eensgezind voor een gefaseerde aanpak van deze terugtrekkingsonderhandelingen, waarbij in de eerste fase voldoende vooruitgang diende te worden bereikt over de vrijwaring van de rechten van EU burgers in het Verenigd Koninkrijk (en Britten in de EU) post Brexit, het nakomen van de Britse financiële engagementen voortkomend uit het EU lidmaatschap en het vinden van oplossingen voor problemen die ontstaan door het vertrek van Noord-Ierland uit de Europese Unie.

Gemandateerd door het Overlegcomité stond de Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) in voor de organisatie en coördinatie van het overleg tussen de federale en regionale overheden voor een gestroomlijnde voorbereiding en opvolging van deze onderhandelingen.

Mede door de vervroegde verkiezingen in het Verenigd Koninkrijk kwamen de onderhandelingen traag op gang. In oktober kon de Europese Raad de verhoopte voldoende vooruitgang op deze punten nog niet vaststellen en de Britse regering beseftte dat bijkomende inspanningen in de onderhandelingen nodig waren. Uiteindelijk kon de Europese Raad op 15 december vaststellen dat er voldoende vooruitgang geboekt was om naar de tweede fase van de terugtrekkingsonderhandelingen over te gaan waarin ook het kader van het toekomstige samenwerkingsverband tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk zal worden besproken. De EU(27) gingen ook in op het Britse verzoek om over een transitieperiode te onderhandelen, waarin het Verenigd Koninkrijk ook na de formele terugtrekking nog een periode van om en bij de twee jaar deel van de interne markt en de douane-unie zou blijven uitmaken en het acquis zou blijven volgen. Tegen de Europese Raad van maart 2018 wordt gewerkt aan onderhandelingsrichtsnoeren over het kader van de toekomstige relaties tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU. De bedoeling is dat het terugtrekkingsakkoord hieromtrent een politieke verklaring zou bevatten. De concrete onderhandelingen over het toekomstige akkoord kunnen immers pas na het effectieve vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie beginnen.

Het debat over de toekomst van de EU

Op 25 maart 2017 vierde de Europese Unie de zestigste verjaardag van de ondertekening van de Verdragen van Rome. De gelegenheid werd aangegrepen om de eenheid en vastberadenheid van de EU(27) uit te drukken: "Ons verenigen biedt ons de beste kans om deze dynamiek te beïnvloeden en om onze gemeenschappelijke belangen en waarden te verdedigen". Belangrijk was ook de politieke erkenning dat dit Europa niet mocht veroordelen tot de weg van de laagste gemene deler: "Wij zullen samen optreden, zo nodig met verschillende snelheden en intensiteit, en ons in

dezelfde richting begeven als in het verleden, in overeenstemming met de Verdragen en met de mogelijkheid voor anderen om zich later bij ons aan te sluiten". De verklaring spitste zich toe op vier prioritaire domeinen: (1) een veilig en zeker Europa; (2) een welvarend en duurzaam Europa; (3) een sociaal Europa en (4) een sterker Europa op het wereldtoneel.

De Commissie had reeds op 1 maart een voorzet aan de reflectie over de toekomst gegeven met de publicatie van een Witboek over de Toekomst van Europa, waarin het 5 scenario's voor de toekomst met de 27 schetst: (1) Op dezelfde voet doorgaan, (2) De interne markt en niets meer, (3) Wie meer wil, doet meer, (4) Minder en efficiënter en (5) Veel meer samen doen. In de daaropvolgende maanden verspreidde de Commissie vijf bijkomende discussienota's inzake de sociale dimensie van Europa, het benutten van de mondialisering, de verdieping van de Economische en Monetaire Unie, de toekomst van Europa's defensie en van Europa's financiën.

Tijdens zijn jaarlijkse Staat van de Unie toespraak op 13 september sprak Commissievoorzitter Juncker zich uit voor een zesde scenario, met name een Unie van waarden gebaseerd op drie beginselen: vrijheid, gelijkheid en de rechtsstaat. Juncker brak een lans voor een zo inclusief mogelijke toekomst voor de EU(27). De Franse president Macron gaf in zijn Sorbonne speech op 26 september eveneens zijn visie. Er is eensgezindheid over het feit dat de hoofdfocus van nu tot aan de Europese verkiezingen in het voorjaar van 2019 vooral op het afwerken van de bestaande agenda moet liggen. Deze aanpak werd in oktober vertaald in de zogenaamde Leidersagenda door de Voorzitter van de Europese Raad Tusk. Tot aan de Europese verkiezingen van 2019 zal de Europese Raad zich systematisch over de belangrijke uitdagingen (migratiebeleid, verdieping EMU, defensie e.d.) buigen.

De waarden van de Unie en het rechtsstaatsbeginsel

Een aantal hervormingen in Polen en Hongarije leidden tot een discussie over de mate waarin deze strookten met het rechtsstaatsbeginsel, één van de grondwaarden van de Unie.

Inzake Polen nam de Commissie op 26 juli 2017 een derde rechtsstaataanbeveling aan naar aanleiding van vier wetgevingshandelingen inzake de hervorming van justitie. Er werd ook een inbreukprocedure opgestart betreffende de verschillende pensioenleeftijd voor mannelijke en vrouwelijke rechters in de Wet op de organisatie van de gewone rechtbanken. De Poolse weigering om op deze (en eerdere) rechtsstaataanbeveling(en) een antwoord te bieden, noopten de Commissie ertoe om op 20 december een vierde rechtsstaataanbeveling uit te vaardigen en de eerste fase van artikel 7 VEU op te starten. Volgens de Commissie werden immers op een periode van twee jaar tijd meer dan 13 wetten genomen die de Poolse uitvoerende en wetgevende macht systematisch in staat stellen om zich in belangrijke mate te bemoeien met de samenstelling, de bevoegdheden, het bestuur en de werking van de betrokken gerechtelijke autoriteiten en organen, wat een duidelijk risico is op een ernstige schending van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de scheiding der machten in Polen.

Inzake Hongarije startte de Commissie zowel een inbreukprocedure op naar aanleiding van de goedkeuring van de Wet op buitenlandse universiteiten als inzake het niet respecteren van de bindende quota inzake relocatie als tegen de Wet op niet-gouvernementele organisaties die financiële steun uit het buitenland ontvangen. Tot op heden werd er evenwel nog geen rechtsstaataanbeveling gericht aan Hongarije.

II. Economische en Financiële Zaken

De Economische en Monetaire Unie

Op 6 december legde de Commissie een pakket aan voorstellen neer met oog op de voltooiing. Concreet werden er 4 belangrijke initiatieven naar voren geschoven, zijnde het opzetten van een Europees Monetair Fonds, het integreren van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in het rechtskader van de Unie, het voorstellen van nieuwe budgettaire instrumenten voor een stabiele Eurozone binnen het kader van de Unie en de aanduiding van een Europese Minister van Economie en Financiën. Tenslotte is er nog een *roadmap* toegevoegd die betrekking heeft op de afwerking van de bankenunie.

Europees semester 2017

Het Europees Semester 2017 begon in november 2016 met de publicatie van de jaarlijkse groeianalyse en van een reeks aanbevelingen voor de eurozone. Op 22 februari legde de Commissie haar landenrapporten neer met de analyse van het economische en sociaal beleid van elke lidstaat. In het Belgische landenrapport concludeerde de Commissie dat ons land enige vooruitgang heeft geboekt inzake de tenuitvoerlegging van de land-specifieke aanbevelingen. Voornamelijk de wijziging van de Wet van 1996 inzake de promotie van werkgelegenheid en het vrijwaren van de competitiviteit kon de nodige aandacht genieten.

EFSI 2.0

De Europese Raad besloot op 12 december 2017 tot uitbreiding en verlenging van het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI), het vlaggenschip van het EU Investeringsplan voor Europa. Het Europees Parlement keurde eveneens op 12 december 2017 de verordening daartoe goed in eerste lezing. Zo wordt de levensduur van EFSI verlengd tot 31 december 2020, het investeringsdoel verhoogd tot 500 miljard € en de EU begrotingsgarantie verhoogd tot 26 miljard €. EFSI 2.0 kan zo van start gaan op 1 januari 2018. België staat op de 10e plaats wat investeringen gegenereerd door EFSI per inwoner betreft in de EU27.

Institutioneel

Op 13 januari liep het mandaat van Jeroen Dijsselbloem als Voorzitter van de Eurogroep af. Bijgevolg werd tijdens de Eurogroep van 4 december na een geheime stemming de Portugees Mário Centeno verkozen tot nieuwe Voorzitter. Hij zal aantreden vanaf 13 januari 2018 voor een periode van 2,5 jaar.

Bankenunie

Op 11 juli keurde de Raad een actieplan goed die het probleem van niet-renderende leningen (NPLs) in de bankensector moet aanpakken. Het beoogt enerzijds de vermindering van het aantal NPLs en anderzijds de voorkoming van het ontstaan van nieuwe. Daarnaast, legde op 11 oktober de Commissie een Mededeling "On Completing the Banking Union" neer waarin ze zes prioriteiten vermeldde.

Fiscaliteit

In februari bereikte de Raad een akkoord inzake de *Anti-tax avoidance directive 2*. Doelstelling van deze Richtlijn is hybride mismatches met derde landen tegen te gaan.

Deze doen zich voor wanneer in een land een entiteit of instrument anders bekeken wordt dan in een ander land. Het gevolg van dergelijke hybride mismatches is dat zich dus situaties voordoen waarbij een entiteit of instrument tweemaal belast wordt of tweemaal niet belast wordt of zelfs tweemaal betaald wordt.

Tijdens de Raad ECOFIN van 23 mei werd een akkoord bereikt over een Richtlijn m.b.t. geschillenbeslechting of *Double Taxation Dispute Resolution Mechanisms (DRM)* tussen lidstaten. Doelstelling is tot een verbetering te komen van de bestaande multilaterale "Arbitration Convention". Daar waar de Conventie beperkt is tot geschillen inzake transfertprijzen, moeten onder het mechanisme ook geschillen van dubbele belasting beslecht kunnen worden. Voordeel van de nieuwe procedure zal ook zijn dat er bindende oplossingen zullen gevonden worden, daar waar de huidige "Arbitration Convention" niet bindend is.

De Raad ECOFIN keurde op 5 december de raadsconclusies over een *EU Black List* van derde landen die weinig coöperatief zijn op taxatievlak goed. De Raad keurde eveneens maatregelen goed, die het BTW-klimaat voor e-commercebedrijven in de EU moet verbeteren. Deze willen ervoor zorgen dat ondernemingen die online actief zijn beter hun btw-verplichtingen kunnen nakomen, alsook makkelijker btw kunnen innen wanneer consumenten online zaken kopen. De lidstaten namen tenslotte conclusies aan rond "*Responding to the Challenges of Taxation of Profits of the Digital Economy*" die betrekking heeft op het "unlevel playing field" dat tussen de digitale spelers en klassieke fysiek aanwezige bedrijven dat bestaat op vlak van ondernemingsfiscaliteit. Deze conclusies gaan in op de opportuniteiten en uitdagingen van de digitalisering, de noodzaak om de internationale belastingregels te herzien, de oproep om actie te ondernemen op globaal niveau en de acties die op EU-niveau kunnen ondernomen worden.

Budget 2018

Op 30 november 2017 hebben de Raad en het Europees Parlement de overeenkomst die op 18 november 2017 in het bemiddelingscomité over de begroting 2018 werd bereikt, afzonderlijk goedgekeurd. De hoofdprioriteiten voor de begroting betreffen migratie en veiligheid en innovatie, groei en werkgelegenheid in Europa stimuleren. België deelt deze prioriteiten ten volle.

Concreet bedraagt de EU-begroting voor 2018 € 160,1 miljard aan vastleggingskredieten, een stijging van 0,2% ten opzichte van de EU-begroting 2017 en € 144,7 miljard aan betalingskredieten, een stijging met 14,1% ten opzichte van 2017.

III. Werkgelegenheid en Sociale Zaken

Rechten van werknemers

Er ontstonden breuklijnen binnen de groep van de zogenoemde *gelijkgestemde lidstaten* (Oostenrijk, België, Duitsland, Italië, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en Zweden). Ze vroegen met klem een herziening van de detachingsregels zoals de Commissie had voorgesteld inzake de herziening van richtlijn 96/71 betreffende de **terbeschikkingstelling van werknemers**. De Oost-Europese lidstaten verzetten zich evenwel tegen een dergelijke herziening. Desondanks kon de EPSCO-Raad op 23 oktober 2017 **een algemene richtlijn** goedkeuren dankzij het vele werk dat het Maltese en Estse voorzitterschap in dit dossier had verzet.

Dit gemeenschappelijk standpunt van de Raad bevat een hele reeks punten waaraan België veel belang hecht, zoals **de toepassing van het beginsel van gelijk loon voor gelijk werk**, dat behelst dat het loon van gedetacheerde werknemers in overeenstemming moet zijn met de wetgeving en de gangbare praktijk in de ontvangende lidstaat. Bijgevolg moeten alle regels inzake verloning die van toepassing zijn op lokale werknemers ook gelden voor op gedetacheerde werknemers. Het loon omvat niet enkel het minimumloon, maar ook andere aspecten zoals bonussen of vergoedingen. Dit standpunt moet nog worden goedgekeurd door het Europees Parlement, waarmee de besprekingen in december zijn begonnen. Pas als het Europees Parlement hierover een akkoord bereikt, kan de herziene richtlijn worden goedgekeurd.

Belgie leverde grote inspanningen ter ondersteuning van de herziening van de detacheringsrichtlijn en besliste om met een groep gelijkgestemde lidstaten tot een eensgezind standpunt te komen op basis van gezamenlijke prioriteiten zoals de toepassing van het sleutelconcept van loon vanaf de eerste dag van detachering of de bestrijding van "brievenbusmaatschappijen" en van misbruiken bij detachering.

Sociale vraagstukken en sociale integratie

Na de bekendmaking van haar Witboek over de toekomst van Europa stelde de Commissie op 26 april 2017 twee parallelle initiatieven voor met betrekking tot de sociale dimensie van de Europese Unie: de *Discussienota over de sociale dimensie van Europa* en de *Europese pijler van sociale rechten*. Bij een **interinstitutionele verklaring** op de Sociale Top van Göteborg op 17 november 2017 hechtten de drie instellingen hun goedkeuring aan deze pijler. Deze pijler vertoont een atypische juridische vorm in die zin dat de desbetreffende beginselen en rechten niet rechtstreeks van toepassing zijn, maar door specifieke acties en/of een aparte wetgeving concreet vorm moeten krijgen.

In 2017 werd ook aanzienlijke vooruitgang geboekt inzake het voorstel om **richtlijn 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels te herzien**. Dit initiatief heeft betrekking op vijf hoofddomeinen van de socialezekerheidsstelsels: werkloosheidsuitkeringen, uitkeringen voor langdurige zorg, gelijke behandeling (toegang van niet-actieve burgers tot sociale uitkeringen), bepalingen die van toepassing zijn op gedetacheerde werknemers en gezinsbijslag. Het Estse voorzitterschap kon een partiële algemene oriëntatie vastleggen voor vier van de vijf aspecten die onder het voorstel van richtlijn vallen: over de gelijke behandeling en de bepalingen die van toepassing zijn op gedetacheerde werknemers werd overeenstemming bereikt op de EPSCO-Raad van 23 oktober, terwijl voor de langdurige zorg en de gezinsbijslag een nieuwe algemene partiële oriëntatie kon worden vastgelegd op de EPSCO-Raad van 7 december. België ondersteunde in het algemeen de werkzaamheden van het Estse voorzitterschap, en in het bijzonder de voorstellen over gezinsbijslag en over de wetgeving die van toepassing is op gedetacheerde werknemers.

Ten slotte was het door de Commissie op 2 december 2015 ingediende voorstel van richtlijn betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake de toegankelijkheidseisen voor producten en diensten (**Europese toegankelijkheidsakte**) het voorwerp van een algemene bespreking op de EPSCO-Raad van 7 december 2017. Tijdens de onderhandelingen werd het **toepassingsgebied aanzienlijk verkleind**, met name door het uitsluiten van microbedrijven, noodoproepen (een punt waar België veel belang aan hecht),

bebouwde omgeving en een reeks producten en diensten die het voorwerp zijn van andere Europese bepalingen, zoals media- en audiovisuele diensten.

IV. Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ)

Justitie

Op het vlak van gegevensbescherming, boog de werkgroep DAPIX (Groep informatie-uitwisseling en gegevensbescherming) zich over de *gevolgen van het T  le 2 arrest van het Hof van Justitie van december 2016* voor de dataretentiesystemen van de lidstaten. Binnen de Raad werd een akkoord bereikt met betrekking tot het ontwerp van *herziening van de gegevensbescherming bij EU-instellingen en -agentschappen*.

Op het vlak van strafrecht werd op basis van de procedure tot nauwere samenwerking met 21 deelnemende lidstaten een politiek akkoord met het Parlement bereikt over de oprichting van een *Europees Openbaar Ministerie (EOM)*. Ook voor het *Europees Strafregisterinformatie-systeem (ECRIS en ECRIS-Third Country Nationals)* werd een algemene benadering in de Raad gevonden.

Inzake de **financiering van terrorisme** bereikte de Raad een akkoord over de *anti-witwasrichtlijn* alsook over de ontwerpverordening betreffende de *wederzijdse erkenning van beslissingen tot bevriezing en confiscatie*. Inzake *e-evidence en encryptie*, die van groot belang zijn voor de optimalisering van de toelaatbaarheid van digitale bewijzen en onderzoeksmogelijkheden bij internet en telecommunicatie, werd vooruitgang geboekt over de impact van encryptie op strafrechtelijke procedures.

Op het vlak van burgerlijk recht, ging de Raad akkoord met de richtlijn betreffende de *codificatie van het vennootschapsrecht*. **Op het vlak van contractenrecht**, bereikte de Raad een overeenkomst over het *voorstel voor een richtlijn betreffende het leveren van digitale inhoud*.

Interne veiligheid

Inzake de strijd tegen terrorisme, werd het *EU Atlas Netwerk* (netwerk van de speciale interventie eenheden van de lidstaten) verder versterkt. In oktober stelde de Commissie een pakket operationele en praktische maatregelen voor om de lidstaten te helpen om kwetsbaarheden aan te pakken die door recente terroristische aanslagen zijn blootgelegd, o.a. de *bescherming van de publieke ruimte*. Daarnaast was er een eerste ministerieel debat over de toekomst van het *Radicalisation Awareness Network (RAN)*. Voor wat betreft de **strijd tegen radicalisering op het internet**, organiseerde de Commissie een derde bijeenkomst van het *Internet Forum*.

Sinds 2015 waren een aantal lidstaten naar aanleiding van ongecontroleerde secundaire migratiestromen of terroristische aanslagen begonnen met **grenscontroles** aan hun binnengrenzen. In antwoord op hun vraag publiceerde de Commissie in september een wetgevend voorstel tot *wijziging van de Schengengrenscodes*, gezien de huidige uitdagingen. Er werd eveneens een algemene benadering bereikt op de Raad over de *herziening van het Schengen Information System (SIS II)*.

In juli oordeelde het Europees Hof van Justitie dat de **Passenger Name Record (PNR)** overeenkomst tussen de EU en Canada voor de uitwisseling van

passagiersgegevens niet kan worden ingevoerd omdat het in zijn huidige vorm het fundamentele recht ter bescherming van de privésfeer schendt. Als gevolg zal de Commissie dit akkoord met Canada heronderhandelen. In afwachting kan de uitwisseling van gegevens met Canada verder gaan en is er evenmin een gevolg voor de EU PNR-richtlijn.

Inzake drugbeleid, werd de sinds 2013 aanslepende onderhandelingen over het NPS (*New PsychoActive Substances*) pakket afgerond.

Migratie

Sinds het losbarsten van de migratiecrisis in 2015 werden op EU-niveau vele initiatieven genomen die in 2017 verder werden uitgevoerd.

Inzake het verder **versterken van de buitengrenzen** werd er vooruitgang geboekt met de goedkeuring van de oprichting van een *Entry-Exit systeem (EES)*. In triloog met het Europees Parlement werd in december ook een politiek akkoord gevonden over het *EU Travel Information and Authorisation System (ETIAS)*.

Onder het luik **legale migratie** werd binnen de Raad een akkoord bereikt over de *EU Blauwe kaartrichtlijn* (richtlijn voor hooggeschoolde werknemers). De onderhandelingen met het Europees Parlement zijn nog niet afgerond.

Aangaande **visa** werd een akkoord gesloten over de *passieve toegang tot het Visa Information System (VIS) voor Roemenië en Bulgarije*. Er werd eveneens een overeenkomst met het Europees Parlement gevonden over de verbeterde *beveiliging van het eenvormig visumstickerformaat* en het *model van verblijfsvergunning*.

Binnen de Raad werd ook een akkoord bereikt betreffende de *herziening van de verordening over het Europees IT-agentschap (eu-LISA)*, met als doel het mandaat van het agentschap uit te breiden.

Anderhalf jaar nadat de Commissie wetgevende voorstellen formuleerde voor de **hervorming van het Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel**, bevinden ze zich binnen het wetgevingsproces in verschillende stadia van vooruitgang. Sommigen naderen de goedkeuring, zoals de hervorming van de Eurodac (databank voor asielzoekers) en het voorstel tot uitbreiding van het mandaat van het Europees Asielagentschap. Besprekingen met het Europees Parlement werden ook opgestart voor de Kwalificatierichtlijn, de Verordening betreffende Hervestiging en de Opvangvoorzieningenrichtlijn. De moeilijkste discussies betreft de herziening van de asielprocedure-verordening en de Dublin-verordening. Er is geen overeenstemming over de voorstellen met betrekking tot verplichte solidariteit. In dit verband daagde de Commissie op 7 december Tsjechië, Hongarije en Polen voor het Hof van Justitie van de EU wegens niet-naleving van hun wettelijke verplichtingen inzake relocatie. Het betreft de derde fase van de inbreukprocedure die werd opgestart op 15 juni 2017.

Wat de **externe dimensie van migratie** betreft, werd op 25 juli 2017 het *mandaat van EUNAVFOR MED operatie Sophia* door de Raad verlengd tot en met 31 december 2018. Naast het ontwrichten van mensensmokkel in het zuidelijke deel van het centrale Middellandse Zeegebied, heeft de marine-operatie eveneens de taak om Libische kustwacht op te leiden en bij te dragen aan de uitvoering van het VN-wapenembargo in volle zee voor de kust van Libië.

Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport (OJCS)

In 2017 vierde het **Erasmus+ programma** haar 30^e verjaardag. Onderwijs en cultuur werden ook als eerste onderwerp besproken in het kader van de Leidersagenda van Europese Raad in de marge van de Sociale Top te Göteborg op 17 november. Deze discussie werd vervolgens vertaald in conclusies van de Europese Raad met een oproep om verder te werken aan een versterkt Erasmus+ programma, de uitbouw van 20 Europese universiteiten tegen 2024, de creatie van een Europese studentenpas, het stimuleren van het leren van ten minste twee andere Europese talen, het bevorderen van samenwerking op het gebied van de onderlinge erkenning van diploma's en het bewustzijn over het belang van cultuur en cultureel erfgoed vergroten in het kader van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed in 2018. Voorts moeten er maatregelen genomen worden op het gebied van digitalisering, leven lang leren en mobiliteit in de culturele sector. De Raad bereikte ook een algemene benadering over het voorstel tot verordening betreffende het *Europees Solidariteitskorps* en kwam tot een voorlopig akkoord met het Europees Parlement over het *Europassbesluit*.

V. Interne Markt, Concurrentievermogen, Industrie, Telecommunicatie, Energie, Transport, Klimaat, Toepassing Europees recht door België (Omzetting – EU Pilot - SOLVIT)

V.1 Interne Markt, Concurrentievermogen, Industrie, Telecommunicatie, Energie, Transport, Klimaat

Op vlak van **concurrentie** publiceerde de Europese Commissie in september de mededeling "Een hernieuwde strategie voor het industriebeleid van de EU" met een pleidooi voor een holistische aanpak. België publiceerde hierop een eigen positiepaper "Consolidating an ambitious industrial strategy for Europe". De industriële strategie moet in het bredere kader van groei, concurrentie en het scheppen van werkgelegenheid binnen de EU worden uitgewerkt. Clusterbeleid, toegang tot financiering (kmo's) en infrastructuur zijn hierbij de prioriteiten.

De modernisatie van het **auteursrecht** was het voorwerp van een moeizame discussies met gevoelige openstaande kwesties zoals de persuitgevers of de verplichtingen van de platformen. De toegang tot gepubliceerde werken voor personen met een visuele handicap zal weldra vereenvoudigd worden. Het Europees Hof van Justitie besliste dat de Unie de exclusieve bevoegdheid heeft om het **Verdrag van Marrakesh** van 2013, die deze toegang verzekert, te ratificeren.

Op vlak van **ruimte** heeft het Copernicus-programma sinds de lancering in 2014 veel vooruitgang geboekt. De samenwerking met andere EU-ruimteprogramma's, Galileo in het bijzonder, wordt benadrukt.

In mei volgde de tussentijdse evaluatie van het **Horizon 2020-programma** (Onderzoek & Ontwikkeling). Momenteel wordt er gewerkt aan de voorbereiding van het negende kaderprogramma (FP9) (Onderzoek & Ontwikkeling). België publiceerde in mei een eigen positiepaper over FP9 waarbij onder andere de participatie van kmo's en internationale samenwerking als prioriteiten werden aangeduid.

In het kader van het **dienstenpakket** van januari werden door de Commissie verschillende initiatieven gelanceerd: e-card, evenredigheidstoets voorafgaand aan nieuwe reglementering van beroepen en kennisgevingsprocedure voor diensten. Op deze wijze moet de concurrentie van de dienstenmarkten bevorderd worden.

Het is de bedoeling om de **Digital Single Market** tegen eind 2018 te vervolledigen. Eind 2017 werd binnen de Raad een compromis bereikt over het tegengaan van geoblocking (waar de toegang tot online aankoop van producten of dienst verhinderd wordt op een website in een andere lidstaat). Niet-audiovisuele diensten (muziek, software, e-books en games) vallen echter niet onder het toepassingsgebied. Over grensoverschrijdende pakjesbezorging (cross-border parcel delivery), die voor zowel de KMO's als consumenten wordt eenvoudigd, werd een voorlopig akkoord bereikt. De onderhandelingen over de richtlijn audiovisuele mediadiensten, met moeilijk discussies inzake hate speech en bijdragen van lineaire omroepen, werden niet afgerond.

De Europese Commissie stelde eveneens voor om een **Single Digital Gateway** (SDG) te creëren om alle informatie, hulp en probleemoplossende diensten voor de gebruikers te bundelen zodat deze hun activiteiten effectiever kunnen uitoefenen in andere lidstaten. Nationale, regionale en lokale webpagina's zullen worden verbonden met de SDG. België heeft een verklaring afgelegd in verband met de taalvereisten en respect voor de Belgische taalwetgeving.

Op vlak van **telecommunicatie** werd binnen de Raad een akkoord bereikt over de herziening van het wetboek elektronische communicatie (Electronic Communications Code). Een belangrijk onderdeel hiervan is de aanleg van glasvezelnetwerken om 5G te kunnen faciliteren en zo de toegang tot, connectiviteit van en het investeringsklimaat in de elektronische/digitale markt in de EU te bevorderen.

Na een tussentijdse evaluatie van de Digital Single Market in juni, werden in oktober nieuwe prioriteiten in de telecomsector naar voor geschoven: **onlineplatformen, free flow of data, cyberveiligheid en e-skills**.

De informele Digitale Top te Tallinn in september resulteerde in de **eGovernment Declaration** van Tallinn waarbij "digital by default", "once only" en veiligheid als belangrijke principes werden erkend bij de digitalisering van publieke administraties. Bovendien werd een **5G Roadmap** aangenomen, die voorziet in de uitrol van 5G-netwerken door harmonisatie van 5G-spectrumbanden. Zoals de afschaffing van de roamingkosten binnen de EU, zijn dit dossiers met een duidelijke en concrete impact op burgers en bedrijven, die hun vertrouwen in de digitale economie versterken.

Door de toename van cyberaanvallen en de groeiende digitalisering van de maatschappij is **cyberveiligheid** een belangrijk discussiethema geworden. In september volgde een cyberveiligheidspakket dat onder andere voorziet in een gecoördineerd antwoord in geval van grote incidenten en versterking van de digitale vaardigheden (e-skills), een punt dat ons land systematisch benadrukt.

Onlineplatformen vormen een uitdaging op Europees niveau. Er bestaat geen uniforme definitie, de uitdagingen zijn van velerlei aard: taxatie, vertrouwen van de burger in e-commerce, aansprakelijkheid, enzovoort.

Op vlak van **transport** werd in maart 2017 een conferentie over verkeersveiligheid georganiseerd door het Maltees voorzitterschap, die uitmondde in de Valletta-verklaring over **verkeersveiligheid**. Ons land ijvert al jaren voor een Europees beleid inzake verkeersveiligheid. In maart werd ook een Valletta-verklaring over zeevervoerbeleid goedgekeurd met focus op concurrentievermogen, decarbonisering en de digitalisering van het maritiem transport.

In mei werd een **mobilitieitspakket** ter modernisering van de wegtransportsector gelanceerd door de Europese Commissie. De voorstellen met betrekking tot interne markt gaan o.a. over de toegang tot het beroep, strijd tegen postbusbedrijven, cabotage en de problematiek rond het inzetten van bestelwagens. De voorstellen rond sociale aspecten gaan o.a. over de rij- en rusttijden, het invoeren van een digitale tachograaf en de bijzondere regelgeving omtrent detachering in het wegvervoer. Ook werden er voorstellen gelanceerd over het eurovignet en wegbelasting, volgens het principe de vervuiler en gebruiker betaalt.

In november werd er een **tweede mobilitieitspakket** gelanceerd met meer nadruk op **propere mobiliteit**: uitstootnormen, internationaal passagiersvervoer, intermodaal transport en voorziening in financiering voor alternatieve infrastructuur en brandstoffen.

Ons land is voorstander van een verlenging van **Connecting Europe Facility** (CEF). Het laat ons land toe verschillende projecten te ontwikkelen en expertise op te bouwen. Tijdens de Informele Raad Energie en Transport van september werd ingegaan op de infrastructuur- en financieringsnoden na 2020 van de CEF en het Trans-Europees Netwerk – Transport (TEN-T).

De Europese Commissie publiceerde in juni concrete voorstellen ter verdere invulling van de **Aviation Strategy** van 2015. **Mededinging in luchttransport** was een hot topic. Eerlijke concurrentieverhoudingen tussen EU-luchtvaartmaatschappijen en deze uit derde landen zijn erg belangrijk. De veiligheid van de Europese burgerluchtvaart werd verbeterd door de herziening van de **EASA**-Basisverordening.

Bij de uitbouw van de **Energie-Unie**, werd grote vooruitgang geboekt met de uitwerking van de voorstellen van het Clean Energy Package (2016) die de lidstaten moeten toelaten hun energie- en klimaatdoelstellingen tegen 2030 te behalen.

Het voorstel van de **Governance**-verordening wil de plannings-, rapporterings- en monitoringsverplichtingen van de Commissie en de lidstaten vereenvoudigen. Men wil 27% hernieuwbare energie, 30% energie-efficiëntie en 40% minder broeikasgasemissies op basis van het 2030 energie- en klimaatkaderakkoord. Nationale energie- en klimaatplannen moeten worden opgemaakt voor 2021-2030. Ondanks dat governance een heikel punt vormde in de discussie omdat lidstaten willen voorkomen dat via monitoring alsnog bindende nationale doelstellingen zouden worden opgelegd, werd een akkoord bereikt binnen de Raad in december.

Voor de doelstelling van 27% **hernieuwbare energie** werden geen bindende nationale doelstellingen vooropgesteld. Maatregelen worden voorgesteld voor het vergroten van het aandeel hernieuwbare energie in de sectoren transport, elektriciteit, warmte en koeling. Hierover werd in december een akkoord bereikt op de Raad.

Met het oog op het bereiken van de Europese doelstelling van tenminste 40 procent emissiereductie tegen 2030, bracht de Commissie in 2015 en 2016 wetgevende voorstellen uit inzake de herziening van het Europese emissiehandelssysteem (**ETS**) voor de industriële sectoren, inzake een verdeling van de inspanningen voor de **non-ETS** sectoren (Effort Sharing) en tenslotte inzake de aanpak van de emissies uit landgebruik en bosbouw (LULUCF).

De Raad Milieu van 28 februari onder Maltese Voorzitterschap slaagde in haar opzet en bereikte een algemene benadering inzake de herziening van het EU ETS. Uiteindelijk werd op 8 november 2017 een eindcompromis gevonden tussen Raad en

Europees Parlement. Het Ests voorzitterschap slaagde erin de dossiers Effort Sharing en LULUCF af te ronden. Voornaamste discussiepunt had betrekking op het startpunt van het lineaire traject dat de lidstaten dienen te volgen om te voldoen aan hun nationale doelstelling (pro memorie: voor België -35 procent). Inzake LULUCF was de behandeling van de categorie bosbeheer het voornaamste knelpunt.

Het Clean Energy Package bevat ook voorstellen om te komen tot een eengemaakte **elektriciteitsmarkt** met aandacht voor de flexibiliteit van het elektriciteitssysteem en de waarborging van de bevoorradingszekerheid. Net zoals bij de bovenstaande voorstellen werd hierover een akkoord bereikt binnen de Raad van december. België steunde een van de voorstellen (de Verordening) niet en legde een gezamenlijke verklaring af met Tsjechië omwille van het gebrek aan ambitie betreffende biedingszones met betrekking tot de timing en capaciteit van de interconnectoren.

Tijdens de informele Raad TTE Energie en Transport in september werd de high-level conferentie Electricity Market Design georganiseerd. Tevens werd er een e-Energy Declaration ondertekend door België en andere lidstaten.

In april werd een akkoord bereikt over de **gasrichtlijn** die voorziet in buffers in geval van een gascrisis door het invoeren van regels inzake preventie, het aanhouden van minimumvoorraden, het uitvoeren van risicoanalyses en het kunnen beroepen op solidariteitsclausules.

Door analyse en uitvoering van deze plannen wordt zowel nationaal als Europees een concrete langetermijnvisie uitgerold. Europa ontwikkelt zich zo tot een duurzame, koolstofarme en milieuvriendelijke economie die tegen 2050 bijna emissie-vrij moet zijn. Dit beleid ondersteunt de globale voortrekkersrol van de EU op het gebied van duurzame energie en klimaatbescherming.

V.2 Toepassing Europees recht door België : Omzetting – SOLVIT – EU Pilot

In België is elke overheid binnen haar bevoegdheidsdomein verantwoordelijk voor de omzetting van Europese richtlijnen. De **algemene opvolging en coördinatie** van de omzettingswerkzaamheden van de verschillende overheden wordt op administratief niveau verzekerd door de Directie-generaal Europese Zaken (DGE) bij de FOD Buitenlandse Zaken.

Omzettingresultaten: gestage verbetering

Op Europees niveau daalt het percentage van richtlijnen dat door de lidstaten wordt omgezet. In België is die trend net omgekeerd. Op 12 juni 2017 had België nog een omzettingstekort van 1,9% (oftewel 22 richtlijnen met een omzettingsachterstand), wat toen al een duidelijke verbetering was vergeleken bij het tekort van 2,3% in december 2016. Bij de afsluiting van het recente scorebord op 11 december 2017 bedroeg de achterstand van België nog slechts 1,5% dankzij de aanzienlijke inspanningen van de overheden (16 richtlijnen met een omzettingsachterstand). Desondanks haalt België de toegelaten Europese norm van 1% niet.

Acties die in 2017 werden genomen om de omzettingspraktijken in België te verbeteren

België heeft verschillende tools ingevoerd om de omzetting van Europese richtlijnen in Belgisch recht binnen de vooropgestelde termijnen efficiënter te coördineren en te

verbeteren. Er werden afspraken gemaakt om nauwere contacten te stimuleren tussen de onderhandelaars en de personen die met de omzetting belast zijn en zo het omzettingsbeleid te harmoniseren. De DGE organiseert coördinatievergaderingen met experts uit administratieve en politieke kringen teneinde na te gaan of de omzetting binnen de gestelde termijnen haalbaar is en de bij de omzetting betrokken actoren te sensibiliseren. Dankzij de optimalisering van de databank Eurtransbel worden alle wetgevende ontwerpdocumenten rondgedeeld aan de departementen die mogelijk bevoegd zijn voor de omzetting. Op die manier is er een vlottere communicatie tussen de betrokken actoren.

EU PILOT

Als de Europese Commissie van oordeel is dat het Europese recht niet of slecht is omgezet, vraagt ze de desbetreffende lidstaat om de wetgeving via het EU Pilotsysteem - een informeel en vertrouwelijk online informatie-uitwisselingssysteem - alsnog juist om te zetten of correct toe te passen. In 2017 opende de Commissie in totaal zeven EU Pilotdossiers die betrekking hebben op België. Vijf zijn nog niet afgerond, terwijl twee werden afgesloten tegen de zin van de Commissie, die van plan is een precontentieuze procedure in te leiden. België slaagt erin om naar schatting 65% van het totaal aantal dossiers correct af te sluiten en zo een officiële inbreukprocedure te vermijden.

SOLVIT

Het Belgische SOLVIT-centrum maakt deel uit van het Europese SOLVIT-netwerk en helpt burgers en bedrijven met grensoverschrijdende problemen die veroorzaakt worden door een verkeerde toepassing van hun Europese rechten door een overheidsinstantie.

In 2017 behandelde SOLVIT België in totaal 150 dossiers: 84 klachten van Belgische burgers en bedrijven die problemen ondervonden in andere lidstaten, en 66 klachten van burgers en bedrijven uit andere lidstaten over de toepassing van hun rechten in België. Zo'n drie kwart van deze dossiers werden met succes afgesloten. Daarnaast ontving SOLVIT ook 94 dossiers van Belgen in het buitenland met vragen of problemen die niet onder de bevoegdheid van het netwerk vielen. Deze werden geanalyseerd en vervolgens naar de juiste bestemming doorgestuurd.

VI. Landbouw en Visserij, Volksgezondheid en Leefmilieu

Landbouw

De Raad heeft het hele jaar de vraagstukken in verband met de internationale handel in landbouwproducten gevolgd en heeft onderzocht wat het effect is van de concessies die zijn opgenomen in de vrijhandelsovereenkomsten. De prioriteit gaat naar de bescherming van onze gevoelige producten en van de EU-normen: rund- en varkensvlees, melk, pluimvee en suiker. België wees erop hoe belangrijk het is handelsbelemmeringen weg te nemen om een goed evenwicht te bewaren tussen het aanboren van nieuwe markten en het beschermen van de landbouw in de EU.

België is de marktsituatie op de voet blijven volgen: de door voorjaarsvorst getroffen groenten- en fruitsector, voorschriften voor het in de handel brengen van eieren, stagnerende rundvleesprijzen en oneerlijke handelspraktijken. De maatregelen om de zuivelcrisis het hoofd te bieden hebben effect gesorteerd en België heeft de voortzetting ervan na 2020 gevraagd.

In maart en december 2017 hebben de landbouwministers van gedachten gewisseld over hoe het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) er na 2020 moet uitzien: België wil verder evolueren naar een duurzaam en innovatief model waarvoor een toereikend budget beschikbaar blijft en naar een vereenvoudiging van het GLB. België is van oordeel dat de zekerheid van een generatiewissel een landbouwbedrijf levensvatbaarder maakt, zo ook een evenwichter onderhandelingspositie tussen de producenten en de andere schakels in de voedselproductieketen.

Eind juni bereikten het Parlement en de Raad een politiek akkoord over de verordening inzake biologische productie. België heeft zich er niet tegen verzet, ondanks zijn bezorgdheid over niet-toegelaten stoffen, zaaizaad en de verbondenheid met de bodem.

Als reactie op de strijd tegen de Afrikaanse varkenspest in de buurlanden van de EU en het daaraan gerelateerde Russische embargo op varkensvleesproducten uit de EU, is de EU intensiever gaan samenwerken met derde landen om het grondgebied te behoeden en de afzetmarkten open te houden. Voorts heeft de Raad overeenstemming bereikt over de verordening inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik en diervoeders met medicinale werking: België pleitte ervoor de beschikbaarheid te waarborgen en een oordeelkundig gebruik in het belang van de volksgezondheid en het dierenwelzijn te garanderen.

Visserij

België is veeleer voorstander van een maximale duurzame opbrengst (FMSY-bandbreedtes) dan van puntwaarden en toonde daarom bijzondere interesse voor de meerjarenplannen voor de Oostzee en de Noordzee. Tijdens het jaarlijkse overleg tussen de EU en Noorwegen werd tegemoet gekomen aan de bezorgdheid van België over de quota voor kabeljauw en schol in de Noordzee.

Eind 2017 heeft België scherp onderhandeld over de vangstmogelijkheden voor 2018 in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan en de Noordzee. Het is dan ook zeer tevreden met de hogere quota die het heeft gekregen voor de als prioritair aangemerkte vangsten: tarbot in de Noordzee, rog in het Kanaal, de Keltische Zee en de Ierse Zee. Wel was er een vermindering van de vangstmogelijkheden voor kabeljauw, schelvis en blauwe wijting in de Keltische Zee.

Volksgezondheid

Onder het Maltese Voorzitterschap werden op de Raad Gezondheid van 16 juni conclusies aangenomen omtrent het probleem van obesitas dat in het bijzonder de kwetsbaarste Europese burgers raakt, met name kinderen. Dit probleem heeft een grote sociale impact en creëert ongelijkheden. Het Maltese Voorzitterschap en Commissie besteedden tevens aandacht aan het belang van samenwerkingen tussen Lidstaten op het vlak van gezondheidszorg. De Commissie stelde hierbij dat zij alles zal doen wat mogelijk is om Lidstaten die willen samenwerken te ondersteunen, met respect voor de subsidiariteit en de nationale bevoegdheden van de lidstaten.

De digitale maatschappij vormde voor het Estse Voorzitterschap een belangrijke horizontale beleidsprioriteit. Ook volksgezondheid is een domein waar digitalisering veel voordeel kan bieden in het voordeel van de patiënten. De Raad Gezondheid van 8 december nam hieromtrent conclusies aan, die oproepen tot meer Europese samenwerking. Belangrijk daarbij is het centraal stellen van de bescherming van gegevens, de veiligheid van informatie en de interoperabiliteit. Tenslotte nam dezelfde

Raad conclusies aan omtrent Europese samenwerking inzake alcoholbeleid, een problematiek die Estland maar ook andere Europese lidstaten sterk treft.

Leefmilieu

Onder het Maltees Voorzitterschap nam de Raad Milieu conclusies aan om de maatregelen en acties in het EU Actieplan voor natuur, mens en economie te bekrachtigen en hiermee richting geven aan verdere werkzaamheden. Dit actieplan bevat 15 acties om concreet uitvoering te geven aan de bestaande richtlijnen inzake habitats en vogels, sleuteldocumenten in de strijd voor Europees natuurbehoud. De Raad Milieu wisselde tevens ook van gedachten omtrent de vergroening van het Europees Semester, met andere woorden, hoe het beleidsdomein leefmilieu kan bijdragen tot groei en jobs binnen de EU en vice-versa. Dit jaar kreeg deze (traditionele) gedachtewisseling een extra cachet door het recente pakket vanwege de Commissie inzake Environmental Implementation Review.

De Raad nam onder Ests Voorzitterschap conclusies aan over de prioriteiten van de Europese Unie voor de derde bijeenkomst van de Milieuvergadering van de Verenigde Naties (UNEA-3) (Nairobi, van 4 tot en met 6 december 2017), die focuste op het thema vervuiling. Ons land toonde zich in Europees verband erg actief in de voorbereiding van deze conferentie en was zichtbaar sterk aanwezig te Nairobi zelf.

Tenslotte bereikten Raad en Europees Parlement een voorlopig akkoord over de herziening van een aantal richtlijnen omtrent afvalbeleid (onder meer de kaderrichtlijn afval). Deze herziening past binnen de uitvoering van het actieplan inzake circulaire economie, waarover op de Raad Milieu van 28 februari nog conclusies werden aangenomen. Er wordt voorzien in bindende streefcijfers voor afvalvermindering en geactualiseerde regels die de afvalproductie moeten terugdringen, een betere controle van het afvalbeheer moeten waarborgen, het hergebruik van producten moeten bevorderen en in alle EU-landen tot betere recycling moeten leiden. Deze nieuwe streefcijfers en regels zullen een meer circulaire economie in de hand werken.

VII. Externe betrekkingen van de Europese Unie, EU Handelsbeleid, Ontwikkelingssamenwerking en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB)

VII.1 Externe betrekkingen

Tegen een achtergrond van blijvende grote uitdagingen zowel intern (bijvoorbeeld de Brexit) als extern (de blijvende migratiedruk en terrorismedreiging), heeft de Unie haar rol als **mondiale speler** verder uitgebouwd. De tenuitvoerlegging van haar "Global strategy" heeft op conceptueel vlak de intense band tussen het EU interne en externe luik aangetoond wat ook voor de Lidstaten een grote uitdaging blijft.

Inzake de **uitbreiding** heeft de Commissie dit jaar geen vooruitgangsrapporten inzake de landen van de Westelijke Balkan en Turkije uitgebracht, er werden hierover evenmin raadsconclusies aangenomen. Het zogenaamde uitbreidingspakket wordt vanaf 2018 in het voorjaar gepubliceerd.

Er was verdere vooruitgang in de toetredingsonderhandelingen met **Servië** en **Montenegro** met de opening van respectievelijk de hoofdstukken 5 en 4 van het acquis. In een context van achteruitgang van de rechtsstaat en toenemende inbreuken op fundamentele rechten en vrijheden liggen de

toetredingsonderhandelingen met **Turkije** de facto stil. De financiële pre-toetredingssteun werd geleidelijk afgebouwd en geheroriënteerd.

Het **Zuidelijk Nabuurschap** blijft voor de EU een punt van ernstige bezorgdheid. Er gaat met name veel aandacht naar het conflict in **Syrië** (ondersteuning van het proces van Genève, de Conferentie van Brussel over de toekomst van Syrië, voortzetting van het humanitair engagement, nieuwe EU-strategie), het conflict in **Irak** (humanitaire aspect, zorg voor de stabilisering na de overwinning op IS, referendum in Koerdistan, nieuwe EU-strategie), het conflict in **Jemen** (humanitaire noodsituatie), de situatie in **Libië** (steun voor Ghassan Salamé, de nieuwe speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal; migratievraagstukken; militaire en civiele operaties van de EU; de humanitaire situatie van migranten), en naar het Vredesproces in het Midden-Oosten (MEPP) (verdere kolonisatie, verzoening Hamas/Fatah en het beleid van de VS dat heeft geleid tot de erkenning van Jeruzalem als hoofdstad van Israël).

Het **Oostelijk Nabuurschap** stond in het teken van de tweejaarlijkse Top van het Oostelijk Partnerschap op 24 november te Brussel met Oekraïne, Georgië, Moldavië, Armenië, Azerbeidzjan en Belarus. Een pragmatische focus op verdere implementatie van de bestaande instrumenten was het uitgangspunt, maar tijdens de Top drongen sommige partnerlanden aan op een Europees perspectief.

Een mijlpaal in de betrekkingen met Afrika was de **Top van de Afrikaanse Unie en de Europese Unie** op 29 en 30 november in Abidjan met als thema "investeren in jongeren voor meer inclusieve groei en duurzame ontwikkeling".

In 2017 lag de focus van de EU op de **Sahel** (met name in het kader van de oprichting van een gezamenlijke troepenmacht door de G5-Sahel), de **Democratische Republiek Congo (DRC)** (goedkeuring van verscheidene conclusies van de Raad en sancties) alsook op **Somalië**.

Daarnaast blijft de EU ook grote aandacht besteden aan de andere regio's van de wereld. In het kader van de relaties met **Azië** vond op 20-21 november te Nay Pi Taw (Myanmar) de 13de "Asia Europe Meeting (ASEM)" op het niveau van de Ministers van Buitenlandse Zaken plaats. De Voorzitter van de Europese Raad, Donald Tusk mocht voor het eerst aanschuiven op de Top van de "East Asia Summit (EAS)" te Manila (Filipijnen) op 14 november, een belangrijke stap in de uitbouw van de **EU-ASEAN relaties**. De gebeurtenissen in en om Venezuela vormden een splijtzwam binnen de CELAC, de 3^e EU-CELAC Top werd afgelast.

De politieke dialoog met de **Verenigde Staten** ging tot op het hoogste niveau verder. Er waren ontmoetingen tussen US President Trump en de Voorzitter van de Europese Raad, Tusk, en Commissievoorzitter Juncker in de marge van de opening van het nieuwe NAVO hoofdkwartier. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini bezocht het Huis van Afgevaardigden in het kader van het nucleair akkoord met Iran, en "Secretary of State" Tillerson had een ontmoeting met de Hoge Vertegenwoordiger en de 28 Ministers van Buitenlandse Zaken.

Een prominent punt op de Europese agenda was de diplomatieke crisis in de Golf en meer in het algemeen de spanningen tussen **Iran** en **Saoedi-Arabië**. Wat Iran betreft, blijft de EU achter het nucleair akkoord (**JCPOA**) staan, ook na het besluit van de regering-Trump om de steun aan dit akkoord niet te hernieuwen.

Verder werden **bilaterale topbijeenkomsten** gehouden met China (Brussel, 2 juni), Japan (Brussel, 6 juli), Oekraïne (Kiëv, 12-13 juli) en India (New Delhi, 6 oktober 2017). Op **institutioneel vlak** werd de mondiale aandacht van de EU vertaald in de ondertekening van Kaderovereenkomsten met Afghanistan (18 februari), Australië (7 augustus) en Armenië (24 november).

De Directie "Externe Relaties van de EU" van de DGE heeft ook in 2017 zijn programma van **stages** voor de diplomaten en ambtenaren uit de kandidaat-lidstaten en de landen van het Europees Nabuurschap beleid georganiseerd, met dit jaar Bosnië-Herzegovina en, voor het eerst, Georgië. Daarnaast werd een seminarie georganiseerd in Sarajevo (Bosnië-Herzegovina) om het specifieke Belgische EU coördinatiemechanisme uiteen te zetten.

VII.2. EU Handelsbeleid

Als antwoord op de verschuiving naar meer protectionisme en de kritiek op met name de handelscomponent van het multilaterale systeem, kwam de Commissie in oktober 2015 met een **nieuwe handels- en investeringsstrategie** van waaruit een **doeltreffender, transparanter en meer op waarden** gebaseerd handelsbeleid kan worden gevoerd. **België is erg gewonnen voor deze aanpak** en heeft verschillende initiatieven genomen om handelsovereenkomsten **transparanter** te maken en de dimensie **duurzame ontwikkeling** (sociale en milieunormen) ervan te versterken. België blijft ook nauwlettend volgen op welke manier **KMO's** vlotter toegang kunnen krijgen tot de internationale handel.

De EU heeft de nodige inspanningen geleverd om de nieuwe aanpak in de praktijk te brengen en pleitbezorger te zijn van een multilateraal, plurilateraal en bilateraal **handelsbeleid dat ambitieus, evenwichtig en wederzijds voordelig** is.

Op **multilateraal** niveau blijft de EU alles in het werk stellen **om een haperend multilateraal systeem een nieuwe impuls te geven**. Op de 11^e ministeriële conferentie van de WTO in Buenos Aires nam de EU dan ook een krachtdadige houding aan. Alleen stuitte ze daarbij op het gebrek aan daadkracht van andere partners. De conferentie leverde dan ook weinig tastbaar resultaat op. Een aantal elementen, met name voor de e-handel, bleven gehandhaafd en er zijn een aantal krachtlijnen voor de toekomst uitgezet. De heikele punten omtrent het systeem voor geschillenbeslechting blijven wel een belangrijk aandachtspunt.

Op **bilateraal/regionaal** niveau heeft de EU een **veelomvattend onderhandelingsprogramma** verder afgewerkt.

In juli 2017 werd een politiek akkoord bereikt over de inhoud van de **economische partnerschapsovereenkomst met Japan**. In december 2017 volgde dan de technische **afronding van de onderhandelingen over de handelscomponent**. Voor Belgische bedrijven zijn de vooruitzichten veelbelovend. Zo verschaft de overeenkomst de belangrijkste Belgische sectoren, zoals de agro-voedingssector, een ruimere markttoegang. Als alles volgens plan verloopt, wordt de overeenkomst in de loop van 2018 ter goedkeuring voorgelegd aan de lidstaten en het Europees Parlement, met dien verstande dat de Commissie zich de inwerkingtreding ten doel stelt voor het einde van de Europese legislatuur in 2019. Tegelijkertijd lopen nog besprekingen over de investeringscomponent van de overeenkomst.

De Brede Economische en Handelsovereenkomst met Canada (**CETA**) die in oktober 2016 werd ondertekend, is **voorlopig in werking** getreden op 21 september voor de

bepalingen die onder de exclusieve bevoegdheid van de EU vallen. Inmiddels heeft België de intra-Belgische overeenkomst ten uitvoer gelegd en een verzoek om advies ingediend bij het Europees Hof van Justitie over de conformiteit van het nieuwe bilaterale rechtssysteem voor de beslechting van investeringsgeschillen (ICS) met de Europese verdragen.

Met vier **Mercosur**-landen (Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay) is in versneld tempo verder onderhandeld over een associatieovereenkomst die ook een handelscomponent bevat. Het was de bedoeling begin 2018 de laatste hand te leggen aan een verstrekkend en evenwichtig akkoord. Voorts is in 2017 vooruitgang geboekt in de onderhandelingen over de modernisering van de vrijhandelsovereenkomst met **Mexico**, maar een politiek akkoord bleef uit.

Eind 2017 kreeg de Commissie een onderhandelingsmandaat om de bestaande overeenkomst met **Chili** te actualiseren. Daarnaast is de Raad goed gevorderd met de bespreking van de grote lijnen van de onderhandelingsmandaten voor een vrijhandelsovereenkomst met **Australië en met Nieuw-Zeeland**.

De politieke ontwikkelingen in Turkije en de verkiezingen in een aantal EU-lidstaten hebben geleid tot een oponthoud in de technische voorbereidingen voor de actualisering van de douane-unie EU-Turkije.

In de lijn van haar nieuwe strategie heeft de EU zich sterk gemaakt voor de aanpassing van de **handelsbeschermingsinstrumenten**, vooral de antidumping- en de antisubsidieverordeningen. De EU wil hiermee de **strijd aanbinden tegen oneerlijke handelspraktijken**. Eind 2017 is de verordening betreffende de nieuwe methode voor de berekening van de antidumpingheffingen in werking getreden. Het interinstitutioneel akkoord dat is bereikt over de **herziening van de antidumping- en antisubsidiewetgeving** zou naar verwachting in 2018 worden afgerond. België hoopt op een spoedige voltooiing van het interinstitutioneel akkoord, want dat verschaft de Europese Unie de middelen om oneerlijke handelspraktijken te bestrijden, met name in de staalsector.

Op voorstel van de Commissie heeft het Estse voorzitterschap het debat op gang gebracht over de instelling van een vrijwillig **screeningsmechanisme** voor buitenlandse **investeringen** in gevoelige sectoren binnen de EU.

Als gevolg van een advies van het Hof van Justitie over het gemengde karakter van de overeenkomst met Singapore, was bij de besprekingen over de **structuur van handelsovereenkomsten** de vraag aan de orde of in deze overeenkomsten wel of niet een investeringscomponent en een mechanisme voor geschillenbeslechting moet worden opgenomen.

De EU blijft haar steun uitspreken voor een hervorming van het internationale systeem voor de beslechting van investeringsgeschillen en de Raad heeft voortgang gemaakt met de behandeling van het ontwerp van mandaat voor onderhandelingen over de hervorming van het systeem en de **eventuele oprichting van een multilateraal investeringshof (MIC)**.

Outreach

In het kader van een politiek en maatschappelijk debat over het handelsbeleid van de EU, dat nog in alle hevigheid wordt gevoerd, heeft de DGE extra inspanningen geleverd voor meer transparantie en public diplomacy. Ze deed dat ter ondersteuning

van de Minister (met name ter gelegenheid van de traditionele ontmoeting met de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling), door veelvuldig en op uiteenlopende manieren te appelleren aan de economische actoren en het maatschappelijk middenveld.

XII.3 Ontwikkelingssamenwerking

In 2017 werd verder gewerkt aan een aantal werven die tot 2015 teruggaan, een scharnierjaar voor ontwikkeling op internationaal vlak. De EU voegde bij de internationale agenda rond ontwikkeling (Agenda 2030), de financiering ervan ("Addis Abeba Action Agenda") en de integratie van een duurzaamheids- en klimaatagenda (Parijs COP21), de uitwerking toe van de **nieuwe EU Consensus voor ontwikkeling**. De vaak zeer gedetailleerde discussies rond deze nieuwe Consensus kregen uiteindelijk hun beslag in een alomvattend document, waarin ook België de specifieke eigen prioritaire accenten terugvindt. Deze zijn oa de focus op "Least Developed Countries (LDC)" en Afrika, de aandacht voor (vrouwen)rechten en specifiek "**Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR)**", de rol van de privésector, sociale normen, en evenwichtig taalgebruik over migratie. Deze nieuwe Consensus werd tijdens de Europese Ontwikkelingsdagen in juni 2017 voorgesteld als een politiek document gedragen door de drie Europese instellingen. Het vormt de nieuwe basis voor de EU samenwerking de komende jaren, met een aantal nieuwe prioriteiten zoals migratie met aandacht voor (upper) Midden-Inkomenslanden (MIC), klimaat en digitalisering.

Migratie stond opnieuw centraal in de discussies rond de besteding van de ontwikkelingsfondsen en de diplomatieke inspanningen gelinkt aan deze financiering. Dit gebeurde niet alleen door de verdere ontplooiing van middelen via het opgerichte **Trust Fund** ter bestrijding van de grondoorzaken ervan in Afrika, maar ook door de discussies rond de oprichting van een meer lange termijn instrument voor de ontwikkeling van Afrika en het EU Nabuurschap, **het Europese Investeringsplan (EIP)** met vooral de creatie van een nieuw garantie-instrument. De heroriëntering van 2,6 Miljard € uit de bestaande investeringsfaciliteiten voor het Nabuurschap en Afrika (met een nieuw migratieobjectief) en de toevoeging van 750 M€ fondsen uit het budget en het Europees Ontwikkelingsfonds (400 M€) voor het garantieluik, moeten volgens COM en EDEO leiden tot investeringen ter waarde van 44 Miljard €. De eerste investerings-'windows' van dit EIP werden officieel voorgesteld op de AU-EU top in Abidjan. Het instrument heeft een voorlopige looptijd tot 2020 maar kan ook in het nieuwe financiële kader worden opgenomen.

Daarnaast werd voor migratie ook gewerkt rond de **5 Compacts**, waarvan tot op heden enkel de compact met Niger min of meer succesvol kan worden genoemd. Bij de compacts met Senegal, Mali, Nigeria en Ethiopië is er wel een dialoog maar voorlopig geen concrete resultaten (bijvoorbeeld inzake readmissie).

België heeft actief meegewerkt aan het initiatief "**She Decides**" georganiseerd in reactie op de schorsing van financiering door de Verenigde Staten van Amerika (VS) van activiteiten in familieplanning en (seksuele) vrouwenrechten. Een internationale en sterk gemediatiseerde conferentie op hoog niveau in Brussel lanceerde dit initiatief. Het leverde dit jaar bijna 400 M€ engagementen op. Een ander specifiek punt dat België op EU vlak in deze context op de agenda zette de voorbije jaren was de rol van **digitalisering**. Tijdens het Estse Voorzitterschap werden er hierover opnieuw raadsconclusies aangenomen.

Aangezien in 2018 de eerste voorstellen voor het nieuwe meerjarig financieel kader zullen voorgelegd worden, werden in 2017 alle instrumenten geëvalueerd (**Mid Term Review**) en werden de eerste discussies opgestart over de toekomstige instrumenten voor buitenlands beleid.

Het huidige **Cotonou akkoord** loopt af in 2020. De discussie over de opvolging is gestart, waarbij België ook hier de nadruk wil behouden op Afrika en de minst Ontwikkelde Landen en streeft naar een ambitieus nieuw legaal bindend kader met deze 3 regio's en de 79 landen. Op 12 december 2017 publiceerde Commissie haar ontwerp van onderhandelingsmandaat.

XII.4 Het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB)

De tenuitvoerlegging van de "Global Strategy" op het vlak van veiligheid en defensie kende een significante vooruitgang. Gestuurd door een nieuw ambitieniveau dat door de Europese Raad in december 2016 werd vastgelegd, zijn verscheidene realisaties te noteren.

De eerste operationele stap werd gezet op de Raad van 8 juni 2017 met de oprichting van de "**Military Planning and Conduct Capability**" (**MPCC**) binnen de Militaire Staf van de EU. De MPCC is de vaste commando- en controlestructuur op militair-strategisch niveau buiten het inzetgebied, die verantwoordelijk is voor de operationele planning en uitvoering van niet-executieve missies (namelijk de trainingsmissies in Mali, de Centraal-Afrikaanse Republiek en Somalië).

In het najaar van 2017 is de "**Coordinated Annual Review on Defence**" (**CARD**) in een testfase van start gegaan op basis van de modaliteiten bepaald door de Raad van 18 mei. Dit is een vrijwillig en vrijblijvend mechanisme voor de vergelijking van de defensieplanning en -budgetten van de Lidstaten. Het doel is om meer transparantie te bewerkstelligen en opportuniteiten voor samenwerking en de gezamenlijke aanpak van capaciteitstekorten te identificeren.

Op 11 december besloot de Raad tot de oprichting van de **Permanente Gestructureerde Samenwerking (PESCO)** met de deelname van 25 Lidstaten. Het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Malta treden niet toe. De deelnemers aan PESCO zijn juridisch gebonden aan twintig engagementen die verhoogde inspanningen inzake militaire capaciteiten en operationele inzet omvatten. In een eerste fase zullen de deelnemers beslissen over de aanpak van zeventien samenwerkingsprojecten en over de voorwaarden waaronder derde landen kunnen worden uitgenodigd voor deelname aan individuele projecten.

Een jaar nadat de eerste gezamenlijke voorstellen voor **EU-NAVO samenwerking** werden goedgekeurd door de Raad en de Noord-Atlantische Raad, werd de vooruitgang in de samenwerking geconsolideerd en uitgebreid met een bijkomend pakket van voorstellen. De in totaal 76 actiepunten geven uitvoering aan de gezamenlijke verklaring van Warschau (2016) in zeven verschillende domeinen. Het nieuwe pakket brengt aanvullende focus op onder andere terrorismebestrijding, militaire mobiliteit en vrouwen, vrede en veiligheid.

Naast de uitvoering van "Global Strategy" en de EU-NAVO samenwerking vormt het **Europees Defensie Actieplan (EDAP)** van de Europese Commissie een derde grote pijler van het Europees Veiligheids- en Defensiepakket. Het meest vernieuwende is de oprichting van het **Europees Defensiefonds**, waarvan het gedeelte voor financiële steun aan gezamenlijke onderzoeksprojecten op defensiegebied reeds operationeel is

(€90 miljoen tot 2019 en €500 miljoen per jaar na 2020). De Commissie heeft ook een ontwerpverordening voor de medefinanciering van de gezamenlijke ontwikkeling en de aankoop van defensiematerieel en -technologie voor de periode 2019-2020 (€500 miljoen) voorgesteld. Dit "**European Defence Industrial Development Programme**" (**EDIDP**) schenkt mede dankzij Belgische inzet bijzondere aandacht aan de grensoverschrijdende participatie van kleine en middelgrote ondernemingen in de projecten.

Naast de zestien bestaande GVDB-missies en -operaties besliste de Raad in oktober tot de oprichting van een **nieuwe civiele GVDB-missie**: een Adviesmissie ter ondersteuning van de hervorming van de veiligheidssector in Irak (**EUAM Iraq**). EUAM Iraq zal advies verlenen over de implementatie van de nationale veiligheidsstrategie en de civiele aspecten van de hervorming van de veiligheidssector, assisteren bij de coördinatie van de steun van de EU en de Lidstaten en opportuniteiten in kaart brengen voor toekomstige EU-ondersteuning.

VIII. Europa overbrengen

Het Belgische EU-communicatiebeleid bestaat erin om een proactieve houding te bewerkstelligen in samenwerking met de EU instellingen en haar partners. Tal van initiatieven werden ontwikkeld : deelname aan de Opendeurdag van de EU instellingen met een informatiestand in de Raad EU (6 mei), participatie aan de landbouwbeurs te Libramont, de verspreiding van de zelfklevende puzzel "Bouw mee aan de Europese Unie" voor de leerlingen van het basisonderwijs, de distributie van de smartflyer "de EU wasda?! / l'UE c'est quoi ça?" in het kader van de jongerendialogen georganiseerd door de Europese Beweging in België en via de samenwerking met de FOD Buitenlandse Zaken werd deze flyer ook verdeeld onder het Belgische netwerk Europe Direct en tijdens de educatieve acties voor de jongeren in april, mei, november en december 2017.

In samenwerking met de twaalf Europe Direct informatiecentra in België en de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België werd onder het motto "**Ons Europa: gisteren, vandaag en morgen**" de **Europadag** op 8 en 9 mei 2017 in 26 middelbare scholen gevierd met in totaal 1.593 laatstejaars leerlingen uit het secundair onderwijs.

Onder het motto "**Europa: daar praten wij samen over**" werd een interactieve uitwisseling tussen **1.685** jongeren uit **zesenzestig** scholen georganiseerd door de FOD Buitenlandse Zaken. **Zes jongerendialogen** vonden plaats in het Egmontpaleis te Brussel, nml. op 19, 25 en 26 april, 29 november en 1 december 2017. De leerlingen traden via een smartphoneapplicatie in dialoog met de Vice-Eerste Minister Reynders, over Europa, zijn instellingen en het effect ervan op ons dagelijks leven. Hieraan werd ook een Facebookwedstrijd gekoppeld, waarbij de klassen uitgenodigd werden om een illustratie rond het thema "*Wat doet Europa voor jullie ?*" in te dienen. Er werd eveneens een visuele communicatietool uitgewerkt met als thema "*Belgium Europe & You*".

COLOFON

**FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking**

Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE)

Verantwoordelijke uitgever :

Dirk ACHTEN

FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking

Karmelietenstraat 15

1000 Brussel

www.diplomatie.belgium.be • [@BelgiumMFA](https://twitter.com/BelgiumMFA) • [f](https://www.facebook.com/Diplomatie.Belgium) [Diplomatie.Belgium](https://www.facebook.com/Diplomatie.Belgium)

Field Code C

Field Code C

Field Code C

Februari 2018

De gegevens in deze publicatie zijn louter informatief en binden de FOD juridisch op generlei wijze. Dit Jaarrapport is onderworpen aan de nationale en internationale wetgeving op het auteursrecht.

Wettelijk depot : 0218/2018/001

